

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA

Direcția generală juridică

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 105

www.parlament.md

15 aprilie 2014

Dj-8 nr. 182

A V I Z

la proiectul de lege pentru completarea articolului 41 din Codul electoral nr.1381-XIII din 21 noiembrie 1997 (nr. 101 din 11.03.2014)

Proiectul de lege a fost înaintat cu titlu de inițiativă legislativă de către un grup de deputați în Parlament, fapt ce corespunde art. 73 din Constituția Republicii Moldova.

Conform notei informative, proiectul de lege are drept scop sporirea oportunităților de participare a femeilor din Republica Moldova în viața politică a țării, în special, în structurile electiv de nivel republican și local.

În temeiul art. 54 din Regulamentul Parlamentului, adoptat prin Legea nr. 797/1996, **Direcția generală juridică** avizează proiectul de lege cu următoarele observații și propuneri:

1. Menționăm, că nota informativă la proiectul de lege nu este întocmită în conformitate cu prevederile art. 20 din Legea nr. 780/2001 privind actele legislative. Notificăm că lipsește expertiza anticorupție, care conform art. 22 alin. (3) din aceeași Lege, este obligatorie pentru toate proiectele de acte legislative.

2. Legea nr. 5/2006 cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați, la art.7 statuează egalitatea de șanse în domeniul electoral, în activitatea partidelor și a altor organizații social-politice. Astfel încât, partidele și alte organizații social-politice sunt obligate să contribuie la asigurarea egalității de drepturi și de șanse între membrii săi femei și bărbați prin asigurarea reprezentării în listele de candidați a femeilor și bărbaților fără discriminare după criteriul de sex.

Includerea cotei de gen, este un instrument de asigurare a respectării normei vizate de către partidele politice.

Cu referire la sintagma „**cel puțin 30% femei din numărul candidaților**” menționăm că organismele europene folosesc o expresie mai puțin discriminatorie, care să prevină și situația inversă când lista electorală este formată din majoritatea candidate femei și să asigure un echilibru, astfel ar fi mai corect să fie instituită **cota de gen**.

O altă problemă care ar putea surveni în urma acestor modificări, ține de reprezentarea echilibrată a femeilor și bărbaților în organele de luare a deciziilor. Un alt indicator ce își impune importanța în stabilirea cotelor legislative reprezintă **stipularea modului de plasament/ poziționarea pe liste**. Introducerea cotelor pentru listele candidaților electorali este insuficientă, dacă nu se prevede și repartizarea pe listă în ordine echitabilă și specificări cu privire la plasamentul/ poziționarea femeilor în cadrul listelor. Deoarece, lista poate conține minim 30% femei sau bărbați, dar dacă repartizarea nu este făcută echitabil și nu există reguli cu privire la plasament pe listă nu se face just, atunci nu va fi asigurată creșterea reprezentării femeilor în funcțiile electivă, ci doar va asigura cota de 30% pe lista electorală, care ar putea fi plasată pe locuri neeligibile. Or, introducerea unei cote de 30%, deși benefică, ar avea un efect destul de limitat și nu va îmbunătăți semnificativ situația.

3. La nivelul țărilor europene, cota de gen a fost instituită de **Portugalia, Spania, Italia, Grecia, Belgia, Franța, Polonia, Bosnia și Herțegovina, Albania, Macedonia, Serbia, Slovenia**, etc. Experiența acestor state arată că majoritatea țărilor care au introdus un sistem de cotă prevăd multiple opțiuni de plasament. Astfel, unele țări au pledat pentru plasarea candidaților la fiecare a 4-a sau a 10-a poziție din listă (Armenia, Macedonia, Serbia). Alte țări au stipulat explicit faptul că femeile și bărbații candidați vor apărea alternativ în cadrul listei partidului la fiecare scrutin (Italia). În **Serbia** s-a optat pentru introducerea alternanței locurilor de reprezentare la fiecare al 4-lea candidat de pe listă. **Macedonia** a prevăzut ca cel puțin un candidat la 3 locuri din listele candidaților trebuie să fie din altă categorie de sex. **Polonia a adoptat o cotă de gen obligatorie de 35%**, dacă lista nu întrunește condițiile cu privire la cota și nu este modificată în urma solicitării comisiei electorale, comisia refuză înregistrarea listei electorale.

Portugalia a introdus cota de gen obligatorie în 2006 și reprezintă minim 33% reprezentanți ai unui sex, în circumscripțiile electorale listele nu pot avea mai mult decât 2 candidați consecutivi de același sex. Dacă partidele, coalițiile sau grupurile electorale nu respectă cota, suferă mari pierderi la subvențiile publice.

În cazul **Belgiei** s-a optat doar pentru următoarea precizare: cele 2 poziții de top ale candidaților din lista candidaților nu pot fi deținute de candidați de același sex.

În **Grecia**, cota de gen a fost introdusă în 2001, reprezintă minimum 1/3 pentru fiecare gen care participa la alegeri și este obligatorie, dacă cota de gen nu este respectată atunci partidele nu pot participa la alegeri.

Spania, în 2007 a modificat legislația electorală, prin care au prevăzut pentru alegerile parlamentare, listele candidaților trebuie să fie formate cu menținerea echilibrului între femei și bărbați, în așa mod că pe lista candidaților, fiecare gen (femei/bărbați) să dețină minim

40%. Această prevedere este obligatorie pentru partidele politice și coalițiile electorale. Candidații care nu îndeplinesc aceste condiții nu sunt aprobate de organul electoral.

În **Bosnia și Herțegovina**, Codul Electoral prevede că în primele două poziții din lista de candidați trebuie să figureze un candidat din categoria de sex care este sub-reprezentată. Printre primele cinci poziții de pe lista electorală cel puțin două locuri trebuie să fie deținute de persoane de sex diferit, iar în primele opt locuri de pe lista electorală cel puțin 3 candidați trebuie să fie de alt sex. În **Spania** cotele sunt aplicabile nu doar pentru întreaga listă a partidului, ci pentru fiecare 5 poziții din listă. Și în **Slovenia**, cota de gen este obligatorie și reprezintă 35%.

În **Franța**, Legea favorizează accesul egal al femeilor și bărbaților la mandatele electorale și funcțiile electivă, ca responsabilități profesionale și sociale. În ceea ce privește punerea în aplicare a acestui principiu a diferitelor tipuri de alegeri în Franța, este necesar să se facă o distincție între alegerile prin liste de partid și alegerile prin votul majoritar uninominal.

Pentru alegerile prin liste de partid, regula este paritatea în listele de candidați pentru alegerile locale din orașele cu mai mult de 1000 locuitori (articolul L. 264 din Codul electoral), la alegerile regionale (articolul L. 346 din Codul electoral) și alegerile europene (articolul 9 din Legea nr. 77-729 din 7 iulie 1977 privind alegerea reprezentanților în Parlamentul European). Pentru aceste alegeri, fiecare listă este compusă alternativ de un candidat din fiecare sex.

Astfel, pentru alegerile prin liste de partid, paritatea candidaturilor femeilor și bărbaților a putut fi impusă, sub sancțiunea de refuzul de a înregistra listele electorale. Pentru alegerile în circumscripții uninominale, principiul de paritate este mai puțin restrictiv, deoarece nu se impune decât prin sancțiuni financiare pentru alegerile legislative sau prin înlocuirea cu un substitut de sex opus pentru alegerile departamentale și, dacă este cazul pentru alegerea senatorilor.

Pentru alegerile în circumscripții uninominale, în cazul în care nu sunt, prin definiție, liste de candidați, au fost adoptate diverse soluții.

Astfel, pentru alegerea consilierilor departamentali, supleantul fiecărui candidat trebuie să fie de alt sex decât cel al candidatului (articolul L. 210-1 din Codul electoral).

Pentru alegerea deputaților, legea nu stabilește nicio regulă similară. Cu toate acestea, pentru a facilita accesul femeilor în Adunarea Națională, un sistem de sancțiuni financiare a fost implementat prin modularea sprijinului public pentru partidele politice în funcție de proporțiile respective ale femeilor și bărbaților candidaților alegerile parlamentare.

În cele din urmă, pentru alegerile senatorilor (alegeri indirecte, reprezentând autorități locale), sistemul este mixt ca urmare a modului de alegere a senatorilor în Franța:

- în departamentele în care sunt aleși doi senatori sau mai puțin, alegerile au loc cu o majoritate de voturi; în acest caz, este prevăzută o soluție similară celei folosite pentru

consilierii departamentali: candidatul și supleantul acestuia trebuie să fie de sex opus (articolul L. 299 din Codul electoral);

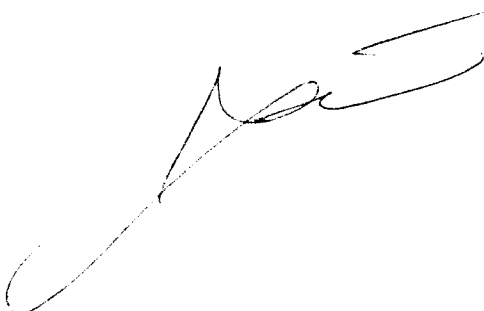
- în departamentele în care sunt aleși trei senatori sau mai mult (departamentele cele mai populate), alegerile au loc la o reprezentare proporțională, conform listelor de partid. Pe fiecare listă, diferența dintre numărul de candidați de fiecare sex, nu poate fi mai mare decât unul. Fiecare listă este compusă alternativ de un candidat din fiecare sex (articolul L. 300 din Codul Electoral).

În **Irlanda**, cota de gen de 30%, a fost introdusă în 2012. Cota nu este obligatorie, dar partidele care nu o respectă sunt penalizați financiar.

Puține state, precum Grecia, Slovenia, Albania, din cele care au implementat cota, nu au stipulat în legislație modul de repartizare a cotei de reprezentare în baza de gen, însă prevăd sancțiuni.

Totodată, state precum **Estonia, Cehia, Austria, Danemarca, Germania, Finlanda, România, Letonia, Lituania, Cipru și Slovacia** nu au introdus cota de gen în legislația electorală.

4. În concluzie, propunem modificarea și completarea proiectului de lege prin prisma propunerilor enunțate în prezentul aviz. Oportunitatea examinării proiectului de lege ține de competența Parlamentului.

**Șef Direcție
Ion CREANGĂ**

*ex. Cristina Boaghi
tel. 022 268 484*